

FBU ForældreLANDSforeningen

23. juni 2022

FBU Forældrelandsforeningens hørings svar til Barnets Lov

FBU Forældrelandsforeningen takker for muligheden for at afgive hørings svar til forslaget til Barnets Lov.

Lovens centrale mål er at styrke børnenes rettigheder og skabe mere stabilitet i børnenes liv. Det er mål, vi kun kan støtte. Samtidig vil vi pege på, at man også bør styrke kvaliteten i sagsbehandlingen, retssikkerheden for både børn og forældre samt give bedre tilbud til forældrene. Det er forhold, der er vigtige for både børnene og forældrene. Kommunernes praksis halter meget på de punkter i dag.

Loven går desværre på nogle punkter ud fra, at der er et skel mellem børnene og deres forældre, og den kan på flere måder fremme den tendens. Men oftest ligger børns og forældres behov og ønsker i forlængelse af hinanden, og systemet bør ikke fremme den modsatte tænkning. Resultatet kan blive, at loven nedprioriterer opgaven med at udvikle familierne og styrke deres evne til at give børnene et godt liv. Det er ikke en tilgang, der hjælper børnene, den vil i værste fald skabe en større mistillid i samarbejdet mellem familierne og systemet, som vil gøre det sværere at hjælpe både børn og forældre. Loven bør justeres, så en sådan udvikling undgås.

Lovforslaget er overordentligt omfattende, så vi vil i hørings svaret fokusere på enkelte dele af det.

Nyt paradigme om tvangsadoption

FBU konstaterer, at forbedringer af anbringelsesstederne og anbringelserne – herunder bedre kontinuitet for børnene - ikke er afklaret i Barnets Lov. Det burde det være, da det har direkte betydning for barnets hverdag, men det er desværre udskudt til senere. I stedet fokuserer loven på tvangsadoption. Vi beklager den prioritering, som i værste fald kan gøre tvangsadoption til en del af svaret på problemer i anbringelserne. FBU mener, at man skal arbejde for, at anbragte børn får stabile og gode liv ved at styrke kvaliteten på anbringelsesstederne og ved at gøre udredning og

matching i anbringelserne bedre, så man får færre konflikter og sammenbrud. Det skal ikke gøres ved markant at udvide overvejselen om tvangsadoption.

De formelle kriterier for at beslutte en tvangsadoption er ikke ændret i lovforslaget, men det indeholder en række ændringer det, som tilsammen **kan skabe en ny praksis for tvangsadoption**. Måske endda et helt nyt paradigme om tvangsadoption.

Tidligere har tvangsadoption været brugt meget lidt i Danmark. I 2016 var der kun ét tilfælde, men siden er der år for år blevet flere. I 2021 var tallet 31, og der er intet, der tyder på, at tallet er stabiliseret. Vi vurderer, at det tværtimod kan stige markant på grund af *summen af ændringer* i lovforslaget. Især vil antallet af sager, hvor adoption *skal* overvejes, stige, så tvangsadoption kan blive en almindelig overvejelse med alle de konsekvenser, det vil få.

Efter § 69 *skal* kommunen **overveje tvangsadoption i flere sager**, når det antages, at "barnet vil være anbragt i en længere årrække". Det gælder:

1. ved indstilling til tvangsanbringelse. Både for levende og ufødte børn (§§ 47 og 49)¹.
2. ved indstilling om opretholdelse af en tvangsanbringelse. De fleste tvangsanbringelse genbehandles hvert eller hvert andet år, så det er mange sager, der skal vurderes.
3. i sager, hvor moren er gravid og har et barn anbragt (både frivilligt eller uden samtykke) eller bortadopteret på grund af "manglende forældreevne". En beslutning om tvangsadoption fra fødegangen kan dermed træffes ud fra det uklare begreb 'forældreevne'.

Samtidig får **VISO en helt ny rolle som indpisker**. Efter § 71 *skal* kommunerne "søge vejledende rådgivning" i VISO om en indstilling til tvangsadoption. Og VISO *skal* pålægge en kommune generel rådgivning om adoption, når den ikke har fået hjælp fra VISO til behandling af sager om tvangsadoption eller har fået generel rådgivning. Kommunernes praksis vedr. tvangsadoption er meget forskellig i dag, flertallet bruger det ikke (mens fx Lolland og Guldborgsund bruger det meget), så VISOs intervention kan blive af stor betydning for udbredelsen af tvangsadoption.

Tvangsadoption vil blive et tema i langt flere sager. Socialministeriet anslår fx, at kommunerne i ca. 710 sager årligt skal vurdere adoption, når de skal opretholde en tvangsanbringelse. I 2020 blev unge anbragt af Ungdomskriminalitetsnævnet i ca. 80 sager, de sager vil også skulle vurderes ift. tvangsadoption. Endelig oplyser ministeriet, at bestemmelsen om at skulle overveje tvangsadoption, hvis en gravid har et barn anbragt eller adopteret på grund af "manglende forældreevne", anslås at omfatte ca. 300 mødre årligt. Overvejselen om tvangsadoption vil altså dukke op i rigtig mange børnesager. Vi er sikre på, at det også vil **udløse flere afgørelser om det**.

¹ Bemærkningerne til § 69 på side 487-88 rummer et par vigtige fejl, som skal rettes. I stedet for §§ 47 og 49, som nævnes i § 69 står der i andet afsnit side 487 §§ 46 og 47. Dermed ville frivillige anbringelser også være omfattet af bestemmelsen – og det er de ikke i § 69. Det nævnes midt på side 487, at det er tilfældet – og altså fejlagtigt. Ydermere er § 49 ikke nævnt i tredje linje i det 'opsummerende' afsnit øverst side 488. Der står kun § 47.

Indførelse i § 69 af muligheden for at indstille til **tvangsadoption, før barnet er født**, vil i sig selv medføre flere afgørelser. Og de skal gennemføres ud fra en mere usikker viden om forældrenes og barnets samspil og om forældrenes omsorgsevne. Kommunerne vil have svært ved at nå at indhente dækkende undersøgelser om forældrekompetencen inden fødslen, så vurderingen vil blive foretaget på et tyndere grundlag. Ydermere kan en grundig undersøgelse i sig selv være en belastning i graviditeten, der kan gøre den gravide kvinde urolig og meget presset. I værste fald kan det påvirke graviditeten og skabe problemer for fødslen og for den første tid med barnet. Endelig må man være opmærksom på, at muligheden for tvangsadoption øger risikoen for, at kommende forældre flytter til udlandet for at undgå den adoption, der tegner sig foran dem. Med alle de problemer, det rejser.

Udviklingen **kan alvorligt skade forholdet mellem forældrene og systemet**. Det problem forholder lovforslaget sig slet ikke til. Mange forældre kan få stemplet "manglende forældreevne", eller de kan blive bekymrede for adoption, hvis en anbringelse trækker ud. Graviditet får også pludselig en ny dimension, det kan rykke tvangsadoption tæt på mange vordende forældre. Systemet kan blive en fjende og anbringelser blive farlige. Det ser vi allerede i dag til en vis grad, og det er et problem, som bør imødegås konstruktivt og imødekommende. Men Barnets Lov kan forstærke problemet markant. Lovens fokusering på tvangsadoption i plejefamilier vil også kunne skade forældres forhold til plejeforældre: de vil nu kunne være en trussel. FBU mener, at det er meget vigtigt, at reglerne om adoption udformes, så der ikke opstår spændinger, fordi forældrene (med god grund) kan frygte en tvangsadoption.

Lovforslaget ændrer ikke traditionen med lukkede adoptioner. Der er ingen overvejelse om børnenes behov for at bevare **eksisterende relationer til fx søskende eller bedsteforældre**. De kan have været langvarige og vigtige, fx hvis et barn har haft ansvar for mindre søskende, og adoption kan efter lovforslaget jo også omfatte større børn med veletablerede relationer. Men de skal afbrydes ved adoptionen. Socialministeriet oplyser, at de adopterede børn i dag er op til 9 år, så det er allerede et problem nu.

Der er heller ingen overvejelse om børnenes behov for **viden om og kontakt til deres forældre**, selvom vi ved, at adopterede børn ønsker at kende deres ophav og familiebaggrund. Men muligheden for samvær og kontakt bruges ikke i praksis. Socialministeriet oplyser, at der fx ikke i nogen af tvangsadoptionerne i 2021 blev fastsat samvær eller kontakt med forældre eller andre fra familien. I forligsteksten til Børnene Først står der, at børn over 12 år skal have "initiativret til at rejse en sag om kontakt", men det står ikke i lovforslaget. FBU mener, at barnets etablerede og vigtige relationer skal sikres - det er det eneste rimelige i en lov, der kaldes Barnets Lov. Til barnets bedste og i dialog med det skal der kunne være kontakt eller samvær med forældre og andre relevante personer fra dets familie.

Efter lovforslaget **inddrages børnene ikke i overvejelserne om tvangsadoption**. Indstillingen skal som hidtil indeholde "barnets eller den unges holdning til adoptionen", men derudover er der kun adoptionslovens krav om samtykke til den endelige beslutning. Og det gælder kun børn på 12 år og derover. FBU mener, at børnene skal inddrages i hele processen og i overvejelserne om tvangsadoption, afpasset efter deres alder og modenhed. Og herunder have reel medbestemmelse på,

hvad der sker med deres relation til nærtstående familiemedlemmer. Der bør også være ankemuligheder, hvis barnet ikke er enig i afgørelsen eller dele af den.

En tvangsadoption er et meget hårdt slag for forældrene, men alligevel efterlades de ofte helt uden hjælp. FBU mener, at der skal være **ordentlig krisehjælp til forældre**, hvis børn tvangsadopteret. De skal have støtte til at bearbejde sorgen over beslutningen, hvis de ønsker det. Det kan fx ske med en støtteperson eller med samtaler med en psykolog. Tilsvarende skal de have hjælp og støtte til at gennemføre den kontakt eller samvær, de måske kan få, når barnet er adopteret.

Barnets Lov åbner for, at **børn kan flyttes fra gode plejefamilier**, som ikke kan/vil adoptere dem, så kommunen derfor finder en anden familie til en adoption. Det er et urimeligt brud både for barnet og plejeforældrene. FBU mener, at man ikke skal kunne afbryde velfungerende plejefamilier, fordi kommunen ønsker en adoption, som plejefamilien ikke vil indgå i. Risikoen for en afbrydelse kan også få indflydelse på, om plejefamilier ønsker at få et barn i pleje, som de senere skal give videre til bortadoption.

Efter § 70.2 skal en indstilling om tvangsadoption "navnlig" indeholde en række dokumenter, herunder barnets plan/ungeplanen. I dag *skal* handleplanen vedlægges en indstilling, men fremover kan man altså **indstille til tvangsadoption uden en handleplan**. Den skal så laves efterfølgende. FBU mener, at indstillingen til tvangsadoption skal indeholde barnets plan/ungeplanen. FBU mener også, at indstillingen bør indeholde kommunens overvejelser om, hvorfor en mindre indgribende indsats ikke er tilstrækkelig.

FBU vurderer, at den nye linje vil give **problemer med Menneskerettighedskonventionen og Børnekonventionen**. Både Italien og Norge er blevet underkendt for beslutninger om tvangsadoption, fordi der ikke var gjort nok for at give relationer mellem barn og forældre en chance. Danmark vil løbe samme risiko, fordi loven ikke forholder sig til kernen i problemet: bevarelsen af børnenes nærmeste relationer og et reelt samvær.

En tvangsadoption giver kommunen en stor besparelse i en årrække. Og vi har set, at fx Lolland, der har mange tvangsadoptioner², i et sparekatalog har medregnet besparelsen ved det. FBU frygter, at ændringerne vedr. tvangsadoption kan åbne for, at **økonomien i praksis vil få en vigtig rolle** for, om kommunerne bruger muligheden.

Støtte til forældre ved anbringelser og samvær

Lovforslaget **fokuserer generelt Ikke på familien som helhed**, og det er ikke et tydeligt mål at få familierne til at fungere og give dem styrke til at klare deres problemer. Der er heller ingen erkendelse af, at familiens trivsel er af stor betydning for barnet. Det er en skævhed, der bør rettes op.

² Socialministeriet oplyser, at hvis alle kommuner tvangsadopteret med samme hyppighed som Lolland kommune, så ville det samlede antal tvangsadoptioner på landsplan være 290 i 2021.

Efter § 4 skal barnets synspunkter tilvejebringes og inddrages, og det skal have ret til indflydelse på forhold, som vedrører det. Efter § 7.1 skal arbejdet tilrettelægges, så barnet har "mulighed for at medvirke aktivt i forløbet". Det er gode formuleringer, som vi kun kan støtte. FBU mener, at loven tilsvarende bør slå fast, at **inddragelsen også skal omfatte forældrene**: forældrenes synspunkter skal tilvejebringes, og de skal inddrages. Det bør også fremgå klart, at arbejdet skal tilrettelægges, så forældrene aktivt kan medvirke. Svarende til bestemmelsen vedr. børnene.

I § 52 om kommunens opgaver under anbringelsen nævnes ikke, at kommunen også bør sikre barnets forbindelse til forældre, søskende og netværk. Det er barnets nærmeste relationer, som bør fastholdes og udvikles, ikke mindst fordi det er dem, der oftest er barnets netværk senere i livet. FBU mener, at § 52 også skal forpligte kommunen til at **skabe og udvikle forbindelsen til forældre, søskende og netværk**.

Grundlæggende er støtten til forældrene uændret i lovforslaget, selvom støtten til forældrene og forældreplanen fremtræder tydeligere i lovforslaget, fordi det foldes ud i fem selvstændige paragraffer (§§ 75-79). Det er en lille forbedring, at kommunen nu skal træffe beslutning om at tilbyde en støtteperson efter § 75 eller anden støtte efter § 76 – så kan beslutningerne ankes. I dag mangler forældreplanen ofte helt, og indholdet er tit tyndt. Der er heller ikke faste regler for revision af planen, så ofte revideres den ikke. Disse mangler ændres ikke i lovforslaget. Planen gøres ikke obligatorisk i alle anbringelsessager, og efter § 79 vil kommunen nu kun skulle *vurdere*, om der er behov for en revision af planen. FBU mener, at **forældreplanen bør have en meget stærkere rolle**. Den bør udarbejdes på samme måde som barnets plan med konkrete mål formuleret sammen med forældrene (som i § 92 om barnets plan), og med faste rammer for revisionen. Samtidig bør støttemulighederne styrkes og udvides. En del forældre får ikke en støtteperson, fordi de ikke kan tage stilling til det ved anbringelsens start. Derfor bør det fremgå af § 75, at kommunen skal gentage informationen om støtteperson til forældrene, når de er i stand til at forholde sig til den. Forældrene bør også kunne få krisehjælp ved anbringelse af deres barn og en støtteperson, også når en ung er i efterværn. Ankestyrelsens egenkompetence efter § 151 bør også omfatte udarbejdelse af forældreplanen, så det sikres, at planerne udarbejdes og har et kvalificeret indhold.

I indstillinger om tvangsanbringelse efter § 51.2 er det ikke et krav, at forældrehandleplanen vedlægges. Det skal den kun, hvis den er udarbejdet. FBU mener, at **forældrehandleplan skal indgå i indstillingen til B&U-udvalget** om en tvangsanbringelse.

Loven styrker børnenes rettigheder ift. samvær. Det bakker FBU op om. Men **forældrene bør også have rettigheder ift. samvær**. Bl.a. indflydelse på rammerne. Efter § 103.3 skal kommunen "sørge for, at forbindelsen mellem barnet og forældrene og netværket holdes ved lige", og efter § 104.1 skal kommunen "understøtte, at barnet også på længere sigt har mulighed for at bevare nære relationer til forældre og netværk." Det er vigtige formuleringer, som skal fastholdes i praksis. Men det forudsætter et godt samvær ud fra, at det skal være til barnets bedste. FBU mener, at forældrenes ret til at blive inddraget i tilrettelæggelsen af samværet skal skrives ind i § 103.

Bedre inddragelse af børnene

FBU bakker op om en styrkelse af børnenes rettigheder. Børn får ”ret til inddragelse”, ”ret til indflydelse på de forhold, som vedrører dem”, og ”barnets holdning og synspunkter skal tilvejebringes og inddrages, inden der træffes beslutninger”. Men samtidig bliver den formelle børnesamtale afskaffet. FBU mener ikke, at de mere uformelle formuleringer kan opveje det.

Børnenes partsstatus udvides på flere måder ud fra en forestilling om, at det vil føre til bedre *inddragelse*. Det er ikke nødvendigvis tilfældet. **Bedre inddragelse forudsætter et sejt arbejde** i den daglige praksis, men det fokuserer loven ikke på. Udvidelse af børnenes særskilte rettigheder kan også medføre ovennævnte modsætningsforhold til forældrene, fordi de nye regler fremstår som et værn mod forældrene, det er ikke rettigheder for børnene over for kommunen. Endelig skal man være opmærksom på, at det er store spørgsmål, børnene stilles over for. Fx en beslutning om permanent anbringelse, som børn ned til 10 år skal kunne anmode om. Udvidelsen af børnenes rettigheder rejser således vanskelige spørgsmål, som vi ikke mener, at loven gennemtænker.

Ydermere er der **asymmetri i rettighederne**. Børnene kan fx efter § 48 anmode om at blive anbragt, og så skal kommunen vurdere, om der skal udarbejdes en børneudredning, hvorefter den skal tage stilling til anmodningen. Men børnene får ikke ret til at anmode om at få *afbrudt* en anbringelse. Tilsvarende kan anbragte børn efter § 103.2 anmode om at få begrænset eller suspenderet samvær med forældrene i en periode – men de kan ikke anmode om at få det udvidet, selvom nogle børn ønsker det, og det burde være en indlysende ret at give dem. FBU mener, at børnene efter § 48 også skal kunne anmode om at få afbrudt en anbringelse. Og børnenes ret til at påvirke samværet i § 103 bør også omfatte ret til at *udvide* samværet.

En ny model for sagsbehandling og indsats - og en usikker praksis

FBU mener, at **den nye model med screening, afdækning og udredning har et potentiale**, især fordi den spiller sammen med den nye mulighed for at yde fleksibel støtte fra start. Men konstruktionen er løs: der er stort set ingen krav til *indholdet* i screening, afdækning og udredning; det er uklart, *hvornår* der skal laves udredning eller afdækning; der er stort set ikke *tidsfrister*; kravene til *dokumentation* er svage; *inddragelsen* af barn og forældre formuleres ukonkret og *muligheden for at anke* er meget begrænset. Efter lovforslaget afskaffes den obligatoriske børneundersøgelse og handleplan også, de rykkes i praksis over i ’kan-kategorien’.

De løse rammer for sagsbehandlingen kan medføre, at både forældre og børn får en mere vilkårlig sagsbehandling, som vil true deres retssikkerhed. Der er **risiko for vilkårlighed og for store forskelle mellem kommunerne**. FBU mener, at den ny model skal have mere håndfaste proceskrav vedr. inddragelse, tid, plan, dokumentation og anke i de forskellige faser af sagsbehandlingen. Nogle af Servicelovens proceskrav fra Serviceloven bør fastholdes på disse områder.

Reglerne om **undersøgelse af søskende udvides** i § 21.2. De skal nu ikke kun gælde tvangsanbringelser men alle anbringelser, som ”er begrundet i utilstrækkelig omsorg”, ”alvorlige forhold hos

forældrene" eller "utilstrækkelige forældrekompetencer". Det er forhold, der ikke er klart definerede, så det kan føre til alvorlige retssikkerhedsproblemer. FBU mener, at når man skal træffe alvorlige beslutninger ud fra disse vurderinger, så skal de defineres klart, så det ikke overlades til vilkårlige skøn i den enkelte kommune. Ydermere er det et problem, at det er kommunen, der suverænt bestemmer hvem der skal lave forældrekompetenceundersøgelsen, og der er ikke mulighed for en "second option". Det svækker også retssikkerheden.

Ydermere er der **forvirring om 'følg-eller-forklar-princippet'**. I forligsteksten nævnes kun tvangsanbringelser, men i lovudkastet er det alle anbringelser. FBU mener, at man skal holde fast i formuleringen fra forliget.

Indsætterne svarer stort set til dem i Serviceloven. Men det er et stort fremskridt, at § 32.4 åbner for at sætte ind med **tilbud og undersøgelse sideløbende**. Det kan give hurtigere indsats og mindre død undersøgelsestid. Dog nævnes det kun, at der kan sættes ind på grundlag af afdækning og udredning. FBU mener, at der bør kunne sættes relevant ind allerede under screening.

Videreført anbringelse ændres i § 67 til "permanent anbringelse". Samtidig får børn helt ned til 10 år ret til at anmode om, at en anbringelse bliver permanent, og i så fald kræves der ikke tilknytning til anbringelsesstedet i tre år. 10 år er en meget ung alder til en så afgørende beslutning, især når den ikke forudsætter en tilknytning til anbringelsesstedet. FBU mener, at **børn ned til 10 år ikke bør kunne anmode om en permanent anbringelse**, samt at alle permanente anbringelser bør forudsætte en tilknytning til anbringelsesstedet i tre år.

I dag kan børn og ungeudvalget kun behandle en sag ud fra den indstilling, forvaltningen kommer med. FBU mener, at **Børn og ungeudvalget skal kunne pålægge forvaltningen at gennemføre konkrete indsatser** til barnet eller familien, som er anderledes end det, forvaltningen selv indstiller, hvis udvalget mener, at det er det bedste for barnet.

Med venlig hilsen

Vivi Nielsen

Landssekretær